

CONVOCAAT 2009, 10

LIMBURGS GESCHIED- EN OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP

mede gesubsidieerd door de
provincie limburg

Historische Kring Maastricht

Drs. F.E.R. Hovens
Uitbelderstraat 27 B
6211 SL Maastricht
06 40 70 54 28
frankhovens@home.nl

Activiteit: *Lezingen Week van de Geschiedenis*

Wanneer: *18, 22 en 25 oktober, diverse aanvangstijdstippen*

Locatie: *Selexyz Dominicanen*

Lezingen door Herman van Rens, Peter Schrijvers en Paul Bronzwaer

Van harte nodigt het kringbestuur u uit voor een drietal lezingen in het kader van de **Week van de Geschiedenis** in boekhandel Selexyz Dominicanen.

Zondag 18 oktober, aanvang 15.00 uur

Herman van Rens: *Deportatie van Limburgse joden tijdens de Tweede Wereldoorlog*

Tijdens de Tweede Wereldoorlog probeerde het Nazi-regime alle Europese joden te doden. Toch was er geen sprake van een moordmachine die op dezelfde manier draaide in het hele gebied waarover Hitler de feitelijke macht had. De Holocaust had in elk land zijn eigen karakteristieke verloop. Zelfs binnen Nederland zijn er aanzienlijke regionale verschillen in de manier waarop de joodse bevolking werd vervolgd.

De overlevingskansen voor Limburgse joden waren hoger dan in de andere provincies. Dat lag niet aan het Duitse beleid. Integendeel: er zijn sterke aanwijzingen dat de Limburgse joden meer consequent en doeltreffend werden misleid over de bestemming van hun reis naar het Oosten dan in de andere provincies. Zij werden gedeporteerd bij wijze van 'arbeidsverruimende maatregel'. Dat werd aannemelijk gemaakt doordat alle correspondentie over de deportatie tot april 1943 verliep via het Gewestelijk Arbeidsbureau. In tegenstelling tot de Randstad werden tot genoemde datum alle oudere en zieke joden van deportatie vrijgesteld. Wel moesten de gedeporteerde arbeidsgeschikte joden hun gezinnen meenemen.

Zodoende bestond de joodse bevolking van Limburg in april 1943 nog slechts uit een restgroep van overwegend ouderen. Ook voor hen werd de misleiding volgehouden. Zij moesten op 7 en 8 april allemaal uit de provincie vertrekken. Limburg werd *judenfrees* gemaakt. Zij gingen niet naar Westerbork, vanwaar men wist dat vrijwel iedereen verder naar het Oosten werd gestuurd 'om daar te werken', maar naar kamp Vught, waar zij hoopten en verwachtten te blijven tot na de oorlog. Pas toen zij in de fuik waren gelopen, toonde de bezetter zijn ware gezicht: de laatste Limburgse joden reisden op 11 mei per goederentrein naar het vernietigingskamp Sobibor. Het was niet eerder bekend dat een transport van bijna uitsluitend ouderen op 14 mei de dood vond in de gaskamer van deze fabriek van de dood.

De Spreker

Herman van Rens (1946) studeerde medicijnen aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Hij was van 1974 tot 2004 huisarts in Beek. Na zijn pensioen studeerde hij geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, met specialisatie Holocaust- en Genocidestudies.

Donderdag 22 oktober, aanvang 19.30 uur

Peter Schrijvers: *Yanks en de val van Europa: de Tweede Wereldoorlog als cultuurbotsing*

Aan de hand van, onder andere, veel egodocumenten, zoals brieven en dagboeken, schetst Peter Schrijvers een levendig en vaak verrassend beeld van de kennismaking van Amerikaanse frontsoldaten met de Oude Wereld tijdens de bevrijding: hun gevecht met de natuur, hun confrontaties met bevriende en vijandelijke legers, hun ontmoetingen met de lokale bevolking en hun ontsteltenis bij het blootleggen van de horror van de holocaust.

Die beklijvende ervaringen overtuigden de GI's ervan dat de val van Europa niet alleen het gevolg was van de alles verwoestende oorlog, maar ook van het diepgewortelde politieke cynisme, de economische stagnatie en de culturele decadentie die de Oude Wereld kenmerkten. De Amerikaanse soldaten raakten er gemakkelijk van overtuigd dat de oorlog een onafscheidelijk aspect was van het verval van de Oude Wereld.

De spreker

De Belgische historicus Peter Schrijvers (1963) doceerde Amerikaanse geschiedenis in Zwitserland en de Verenigde Staten en is momenteel hoofddocent aan *The University of New South Wales* in Sydney. Hij schreef vier boeken over de Tweede Wereldoorlog, waarvan er drie in het Nederlands zijn vertaald.

Zondag 25 oktober, aanvang 15.00 uur

Paul Bronzwaer: *Maastricht tussen september 1944 en mei 1945*

14 september 1944: Dolgelukkige Maastrichtenaren gaan met twee Amerikaanse bevrijders op de foto. De GI's schijnen het zelf ook erg naar hun zin te hebben (Collectie RHCL).

In het eerste deel van de lezing komt de bevrijding van Maastricht op 13 en 14 september 1944 uitvoerig aan de orde. Waarom werd Zuid-Limburg zoveel eerder dan de rest van Nederland bevrijd? Ondanks die bevrijding was de oorlogssituatie voor Maastricht nog lang niet voorbij. Nog

maandenlang werd het straatbeeld door de Amerikaanse militairen bepaald. Allerlei speciale maatregelen (onder andere de verduisteringsvoorschriften) bleven nog steeds van kracht. Door die vroege bevrijding bevond Zuid-Limburg zich in een geïsoleerde positie. Dat bracht een aantal problemen met zich mee: niet alleen op het vlak van het gezag en van het bestuur, maar ook

wat betreft de vernielde infrastructuur, de voedselvoorziening, de communicatie en nog veel meer. In het tweede deel van de lezing zal de spreker hier dieper op ingaan.

Pas na de capitulatie van de Duitse troepen in Nederland in mei 1945 was de bevrijding compleet. De straatlantaarns mochten weer volop branden. Dat laatste stond symbool voor het herstel van de stad en de hervatting van het 'normale' leven.

De spreker:

Paul Bronzwaer werd in 1936 geboren in Maastricht. Hij studeerde Franse taal- en letterkunde aan de Universiteit Utrecht. Hij was van 1960 tot 1997 werkzaam als docent Frans, conrector en plaatsvervangend rector aan het Sint Maartenscollege in Maastricht. In de jaren tachtig begon zich zijn speciale belangstelling voor Maastricht in de Tweede Wereldoorlog te ontwikkelen. Dit resulteerde in onder andere twee publicaties in de reeks Vierkant Maastricht: '*Maastricht Bevrijd! En toen..?*' (Maastricht 1989) en '*Vier Jaar zwijgen*' (Maastricht 1994). In mei jl. promoveerde hij aan de Universiteit Leiden op een proefschrift, getiteld: '*Maastricht en Luik bezet*'. Deze dissertatie zal binnenkort als deel 73 in de reeks Maaslandse Monografieën verschijnen.

Website

Breng eens een bezoek aan onze website (www.lgog.nl Kring Maastricht), met alle informatie over onze **Activiteiten**, verslagen van die activiteiten in de rubriek **Terugblik**, **Kringnieuws** en nog veel meer. Natuurlijk kunt u daar ook via de rubriek **Activiteiten** dit convocaat inzien. Heeft u vragen of opmerkingen over de website bel dan met J. Mans 06.54396692 (webmaster van de Kring)

Sponsors Historische Kring Maastricht LGOG